

**TOSHKENT SHAHAR IQTISODIYOTI O‘SISHIDA KICHIK
BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING AHAMIYATI**

Iskandarov O‘tkir Komiljon o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

E-mail: iskandarov517099@gmail.com

***Annotatsiya:** ushbu maqola Toshkent shahrining iqtisodiy rivojlanishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning muhim rolini o‘rganadi. Toshkent kabi shahar markazlari kengayishda davom etar ekan, kichik korxonalarining yangi ish o‘rinlari yaratish, innovatsiyalar va barqaror o‘shish sur‘atlarini ta‘minlashdagi hissasi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu tadqiqotda Toshkent shahridagi kichik biznesning hozirgi manzarasi tahlil qilinib, ular duch kelayotgan muammolar va ular taqdim etayotgan imkoniyatlar yoritilgan. Natijalar Toshkentning barqaror va xilma-xil iqtisodiy kelajagini ta‘minlash uchun tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlovchi siyosat va infratuzilma zarurligini ta‘kidlaydi.*

***Kalit so‘zlar:** kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, Toshkent iqtisodiyoti, shaharsozlik, iqtisodiy o‘shish.*

**ЗНАЧЕНИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ГОРОДА
ТАШКЕНТА**

Искандеров Откир Комильжон угли

Аспирант Ташкентского государственного экономического университета

Электронная почта: iskandarov517099@gmail.com

Аннотация: в данной статье рассматривается важная роль малого бизнеса и частного предпринимательства в экономическом развитии города Ташкента. Поскольку городские центры, такие как Ташкент, продолжают расширяться, роль малого бизнеса в создании новых рабочих мест, инновациях и устойчивом росте становится все более важной. В данном исследовании анализируется текущая ситуация в сфере малого бизнеса в Ташкенте, освещаются проблемы, с которыми они сталкиваются, и возможности, которые они предлагают. Результаты подчеркивают необходимость политики и инфраструктуры, которые поддерживают предпринимательские инициативы для обеспечения устойчивого и разнообразного экономического будущего Ташкента.

Ключевые слова: малый бизнес, частное предпринимательство, экономика Ташкента, городское развитие, экономический рост.

THE IMPORTANCE OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN THE GROWTH OF TASHKENT CITY ECONOMY

Iskanderov Utkir Komiljon ugli

Graduate student of Tashkent State University of Economics

E-mail: iskandarov517099@gmail.com

Abstract: this article examines the important role of small business and private entrepreneurship in the economic development of the city of Tashkent. As urban centers such as Tashkent continue to expand, the role of small businesses in creating new jobs, innovation and sustainable growth is becoming increasingly

important. This study analyzes the current landscape of small businesses in Tashkent, highlights the problems they face and the opportunities they offer. The findings highlight the need for policies and infrastructure that support entrepreneurial initiatives to ensure a sustainable and diverse economic future for Tashkent.

Key words: *small business, private entrepreneurship, Tashkent economy, urban development, economic growth.*

KIRISH

O'zbekistonning gavjum poytaxti Toshkentning iqtisodiy manzarasi globallashuv va urbanizatsiya taqdim etayotgan muammolar va imkoniyatlarga moslashib, sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ushbu evolyutsiyaning markazida ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yotadi. Bu korxonalar innovatsiyalar, bandlik va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishning muhim manbai bo'lib, mahalliy iqtisodiyotning tayanchi bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada Toshkent shahridagi kichik biznes va tadbirkorlikning ahamiyati, ularning iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy barqarorlik va jamiyat taraqqiyotiga qo'shgan hissasi o'rganiladi. Ushbu tarmoqlar dinamikasini tushunib, biz o'sish va barqarorlikni ta'minlovchi, Toshkentning tobora raqobatdosh iqtisodiy muhitda gullab-yashnashiga yordam beradigan muhitni yaratishimiz mumkin.¹

ASOSIY QISM

¹ Xursanaliyev, B. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLANISHIDA XORIJIY TAJRIBA. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 10, 21-24. SJIF:5.219

Ma'lumki, xususiy tadbirkorlikning kichik va o'rta biznes shakli bugungi rivojlangan davlatlar tajribasida o'zining yuksak va muvaffaqiyatli natijalari bilan mustahkam o'rin egallagan bo'lib, ayrim davlatlarda uning Yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 60-70 foizni tashkil etadi. Jahon iqtisodiy integratsiya sharoitida iqtisodiyotda chuqur tarkibiy o'zgarishlar va tizimli islohotlarni amalga oshirish, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning omili sifatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik (KBXT)ning ahamiyati ortib bormoqda. Ma'lumotlarga ko'ra, Xitoyda ish bilan band aholining 81,4 foizi, yalpi ichki mahsulotning (YAIM) 54,3 foizi, Yaponiyada ish bilan band aholining mos ravishda 70,8 foizi, yalpi ichki mahsulotning 67,0 foizi, AQSHda ish bilan band aholining 50,6 foizi, yalpi ichki mahsulotning 53,1 foizi kichik biznes ulushiga to'g'ri kelmoqda. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi iqtisodiyotdagi sog'lom raqobat muhiti uchun qulay imkoniyatlarni yaratish davlat byudjeti tushumlarini ortib borishiga xizmat qiladi. Shuning uchun ham barcha rivojlangan davlatlar kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini har qanday sharoitda ham qo'llab-quvvatlashga intiladilar. Xorijiy davlatlar kichik biznes va xususiy tadbirkorligining iqtisodiy ko'rsatkichlari rivojlanayotgan mamlakatlarga nisbatan ancha yuqori bo'lgan. Bizning ushbu tadqiqotni amalga oshirishimizdan asosiy maqsadimiz O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solishda rivojlangan davlatlarning bu sohada amalga oshirilgan tadqiqotlarini o'rganib chiqib, ularning tajribasidan o'tgan amaliy ishlarni O'zbekistonga ham tatbiq etishdir. So'nggi yillarda O'zbekiston poytaxti Toshkent tobora Markaziy Osiyoda iqtisodiy o'sish va rivojlanish markaziga aylanib bormoqda. Shahar rivojlanib borayotgani sari kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati ushbu

iqtisodiy manzaraning asosiy elementi sifatida e'tirof etilmoqda. Bu korxonalar nafaqat iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi, balki innovatsiyalarni rag'batlantirish, raqobatni kuchaytirish va ish o'rinlari yaratishda ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu inshoda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning Toshkent iqtisodiyoti yuksalishidagi ahamiyati o'rganilib, ularning mahalliy hamjamiyatlarga qo'shgan hissasi, ular oldida turgan muammolar va istiqboldagi imkoniyatlar yoritilgan. Kichik biznesning Toshkent iqtisodiyotiga qo'shayotgan asosiy hissalaridan biri bu yangi ish o'rinlari yaratishdir. Kichik biznes sektori ishchi kuchining muhim qismini ish bilan ta'minlashi bilan mashhur. Tez demografik o'zgarishlarni boshdan kechirayotgan va aholi soni o'sib borayotgan shaharda ish bilan ta'minlash imkoniyatlari zarur bo'ladi. Mahalliyashtirilgan korxonalar tashkil etish orqali tadbirkorlar o'z jamoalariga bevosita foyda keltiradigan ish o'rinlari bilan ta'minlashi mumkin. Bu nafaqat ishsizlik darajasini pasaytiradi, balki iqtisodiy barqarorlikka ham yordam beradi, chunki ko'proq aholi moliyaviy mustaqillikka erishadi va iste'mol iqtisodiyoti bilan shug'ullanadi.²

Bundan tashqari, kichik biznes ko'pincha innovatsiyalarni rag'batlantirishda markaziy o'rin tutadi. Tadbirkorlar odatda muammolarni hal qilish va iste'molchilar ehtiyojlarini ijodiy yo'llar bilan qondirish istagidan kelib chiqadi. Ushbu harakat an'anaviy bozorlarni buzishi mumkin bo'lgan yangi mahsulotlar, xizmatlar va amaliyotlarni joriy etishga olib keladi. Madaniyat va rang-baranglikka boy Toshkent shahrida tadbirkorlar zamonaviy biznes

² Gayratovna, Y. U. (2024). O 'ZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH MISOLIDA). FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI| JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION, 3(1), 9-14.

amaliyotlarini o'z ichiga olgan holda mahalliy an'analardan foydalanish uchun noyob imkoniyatga ega. Ushbu aralash Toshkentning mahalliy va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini oshiradigan noyob takliflarning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Kichik biznes korxonalari ish o'rinlari yaratish va innovatsiyalar bilan bir qatorda Toshkent iqtisodiyotini diversifikatsiya qilishga ham katta hissa qo'shmoqda. Rivojlanayotgan kichik biznes sektori yirik, monolit korxonalardan ko'ra iqtisodiy o'zgaruvchanlikka bardosh berib, bir nechta sanoat tarmoqlariga bo'lgan ishonchni kamaytirishi mumkin. Toshkent rivojlanishda davom etar ekan, uning iqtisodiyoti barqaror bo'lishi juda muhim. Turizm, hunarmandchilik, texnologiya va qishloq xo'jaligi kabi sohalarda faoliyat yurituvchi turli xil kichik korxonalar birgalikda mustahkam iqtisodiy poydevorga hissa qo'shishi mumkin. Mahalliy iqtisodiyotlar diversifikatsiya qilinganda, ular iste'mol talabi va tashqi iqtisodiy sharoitlarning o'zgarishiga moslashish uchun yaxshiroq joylashadilar.

Toshkent shahridagi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik o'zining muhim ahamiyatiga qaramay, bir qancha muammolarga duch kelmoqda. Moliyaviy manbalarga kirish muhim to'siq bo'lib qolmoqda. Ko'pgina tadbirkorlar qat'iy kreditlash mezonlari va tashkil etilgan moliyaviy institutlarning yo'qligi sababli o'z bizneslarini boshlash yoki kengaytirish uchun mablag' olishda qiynalmoqda. Kapitalga etarli darajada kirish imkoni bo'lmasa, bu korxonalarning o'sish potentsiali bo'g'ilib qoladi. Bundan tashqari, tartibga solish to'siqlari va byurokratik samarasizliklar bozorga kirishda to'siqlarni keltirib chiqarishi

mumkin. Qonunchilik bazasini soddalashtirish va yangi tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash kichik biznes muhitini rivojlantirish imkonini beradi.³

Yana bir qiyinchilik - yirik korporatsiyalar va xorijiy sarmoyalarning raqobati. Ushbu sub'ektlar juda zarur kapital va ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini keltirishi mumkin bo'lsa-da, ular kengroq miqyosda raqobatlasha olmaydigan kichik korxonalarga ham soya solishi mumkin. Siyosatchilar uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilgan holda kichik biznesning rivojlanishiga imkon beradigan muvozanatni saqlash juda muhimdir. Kichik korxonalar uchun soliq imtiyozlari va grantlar kabi qo'llab-quvvatlovchi chora-tadbirlar o'yin maydonini tenglashtirishga yordam beradi va ularga yanada samarali raqobatlashish imkonini beradi.

Oldinga nazar tashlaydigan bo'lsak, Toshkent shahrining iqtisodiy o'sishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyatini ta'kidlab bo'lmaydi. Hukumatning tadbirkorlar uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan tashabbuslariga ustuvor ahamiyat qaratish lozim. Bunga moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish, o'qitish va murabbiylik dasturlarini taqdim etish kiradi. Bundan tashqari, jamiyatda innovatsiyalar va tadbirkorlik madaniyatini rivojlantirish shaxslarni biznes orzularini amalga oshirishga undashi mumkin.⁴

³ ISADJANOV, A., & ISMAILOVA, N. (2019). Jahon iqtisodiyotining globallashuvi.

⁴ Shavkatovich, F. S., & Yorqinbek, B. (2023). QURILISH KORXONALARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA MARKETING TARG 'IBOTLARI ORQALI XARAJATLARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMINI ISHLAB CHIQISH. The Journal of Economics, Finance and Innovation, 749-757.

Bizning asosiy maqsadimiz O'zbekistondagi kichik biznesni tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab quvvatlashda rivojlangan davlatlarning ushbu sohada amalga oshirilgan tadqiqotlarini o'rganib chiqib, ularning tajribasida sinalgan tartib qoidalarni O'zbekistonga ham tatbiq etishni o'z ichiga oladi. Ushbu o'tkazgan tadqiqotlarimiz natijasida shuni ko'rishimiz mumkinki, xorijiy davlatlar kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishda birqancha imtiyozlar joriy etgan. Bular sarasiga mahalliy ishlab chiqaruvchilar soliqqa tortishidan ozod etilishi, soliqlar faqatgina eksport qilishda solinishi va tadbirkorliklarga faoliyatining dastlabki ikki yilida foizsiz kreditlar berilishi, keyingi yillarda esa juda past stavkalarda yillik foizlar undirilishi, yangi mahsulot va texnologiyalarni ishlab chiqarish xarajatlarini 50 foizgacha to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirishi (subsidiyalar, zayom), foizsiz ssudalar taqdim etilishi dotatsiyalar berilishi kiradi. Biz bu tadqiqotni o'tkazish jarayonida kichik biznes va tadbirkorlikka davlatning aralashuvi tadbirkorlarni rasmiy faoliyat olib borishidan ko'ra ko'proq norasmiy faoliyat olib borishiga yoki tadbirkorlik faoliyatini butunlay tugatishga majbur etishini ko'rdik. Shuning uchun davlat idoralari kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishda tadbirkorlarga qo'yilayotgan talablar kamaytirib, ularga tadbirkorlik faoliyatining boshlang'ich davrida foizsiz kreditlar, soliqlardan ozod etish, foizsiz ssudalar, dotatsiyalar berish kabi bir qancha shart-sharoitlar yaratib bersa, tadbirkorlar norasmiy faoliyat olib borishdan ko'ra ko'proq rasmiy faoliyat olib bora boshlaydilar.

Xulosa qilib aytish mumkinki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik Toshkent iqtisodiyoti yuksalishining ajralmas qismidir. Shahar rivojlanishda davom etar ekan, ushbu korxonalar ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalar va

SJIF:5.219

iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Kichik biznes oldida turgan muammolarni hal qilish va ular rivojlanishi uchun sharoit yaratish Toshkentning barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Tadbirkorlik ruhini qo'llab-quvvatlash orqali Toshkent o'zining barcha aholisiga foyda keltiradigan va o'zini mintaqadagi dinamik o'yinchi sifatida ko'rsatuvchi barqaror iqtisodiyotni qurishi mumkin. Toshkent iqtisodiyotining kelajagi tadbirkorlar qo'lida va ularning ahamiyatini anglash ularning salohiyatini yuksaltirish va farovonlik yo'lida ishga solish yo'lidagi birinchi qadamdir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik Toshkent iqtisodiyotining yuksalishi va rivojlanishining kuchli katalizatori sifatida namoyon bo'lmoqda. Ularning bandlik yaratish, innovatsiyalarni rivojlantirish, mahalliy va milliy daromadga hissa qo'shish qobiliyatini e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Biroq, ularning o'sish traektoriyasi turli omillarga, jumladan, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, moliyalashtirishga kirish va qulay biznes muhitiga bog'liq. Ushbu korxonalar salohiyatidan to'liq foydalanish uchun siyosatchilar tadbirkorlikni rag'batlantiruvchi va kichik biznes barqarorligiga ko'maklashuvchi tashabbuslarga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Toshkent taraqqiyoti davom etar ekan, uning tadbirkorlik ruhini tarbiyalash barcha fuqarolar uchun manfaatli, jonli va farovon iqtisodiy manzara yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xursanaliyev, B. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO 'LLAB-

QUVVATLANISHIDA XORIJIY TAJRIBA. QO ‘QON UNIVERSITETI
XABARNOMASI, 10, 21-24.

2. Gayratovna, Y. U. (2024). O ‘ZBEKISTONDA OILAVIY
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (AYOLLAR
TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH MISOLIDA). FAN, TA’LIM,
MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI| JOURNAL OF
SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION, 3(1), 9-14.

3. ISADJANOV, A., & ISMAILOVA, N. (2019). Jahon
iqtisodiyotining globallashuvi.

4. Shavkatovich, F. S., & Yorqinbek, B. (2023). QURILISH
KORXONALARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY
ETISH VA MARKETING TARG ‘IBOTLARI ORQALI
XARAJATLARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMINI ISHLAB
CHIQISH. The Journal of Economics, Finance and Innovation, 749-757.